

روندنظامی شدن ژاپن

نویسنده: ریوهی هاتسوسه Ryuei Hatsuse استاد روابط بین الملل در دانشکده حقوق دانشگاه کوبه KOBE ژاپن
ترجمه از: علیرضا طبیب

۳- نظامی شدن سیاست

در زمینه نظامی شدن سیاست در جامعه ژاپن سه نکته برجسته وجود دارد: اولاً هزینه های دفاعی روبه رشد بعنوان شاخص تمایلات فکری دولت در قبال نظامی شدن، ثانیاً ازدیاد تعداد بازیگران سیاسی که دارای «سیاست نظامی» هستند، ثالثاً رشد صنایع دفاعی.

جدول شماره یک نشان می دهد که در طی ۳۰ سال گذشته هزینه های نظامی ژاپن از نظر حقیقی و اسمی بطور پیوسته افزایش یافته است.

از لحاظ اسمی بودجه دفاعی در سال ۱۹۵۵ برابر با ۱۳۵ میلیاردین و در ۱۹۸۶ بالغ بر ۳۳۴۴ میلیاردین بوده و بنابراین در مدت ۳۰ سال حدود ۲۵ برابر افزایش یافته است. این افزایش به صورت حقیقی در حدود ۱۰ برابر می باشد. ظاهراً بنظر می رسد که در دهه ۱۹۸۰ این نرخ رشد سالانه به تدریج کمتر شده باشد. اما طبق نمودار شماره ۱ سایر اقلام بودجه، غیر از اقلام دفاعی و کمک های اقتصادی ماوراء بحار، در دهه ۱۹۸۰ با سرعت بیشتری کاهش یافته است. این دوقطره در خلال این دوره کاهندگی، نرخ رشد ثابتی بیش از ۶٪ داشته است. اخیراً خط بودجه دولت «بیشتر به نفع اقلام دفاعی و کمکهای ماوراء بحار، و کمتر در جهت تعلیم و تربیت و امور رفاهی» بوده است. وزن و اهمیت امور دفاعی در فعالیتهای اقتصادی ملی که در دهه ۱۹۷۰ کم شده بود، در دهه ۱۹۸۰ و بویژه در حکومت ناکاسونه از سال ۱۹۸۳ بار دیگر شروع به افزایش کرده است. بدون در نظر گرفتن قروض ملی و سوسیدهای محلی، بودجه دفاعی تقریباً ۱۰٪ کل هزینه های دولت را تشکیل می دهد و این نسبت در حال افزایش است.

یکی از مسائلی که هم اکنون مطرح است، برابری سقف هزینه های دفاعی با

۱٪ درآمد ناخالص ملی میباشد. این معیار را «میکی» نخست وزیر وقت ژاپن در سال ۱۹۷۶ تعیین نمود. معیذاً این سقف هزینه ها در دوره حکومت ناکاسونه تقریباً بر شده است. اگر این سقف تعیین شده همانطور که «تندر وها» می خواهند به مثلاً ۲٪ تولید ناخالص ملی برسد، کمیت و کیفیت نیروهای پدافند ملی ژاپن همچنانکه از جداول ۳ و ۴ قابل استنتاج است رتبه سوم رادر جهان به دست خواهد آورد. سقف ۱٪ فعلی با توجه به میزان تولید ناخالص ملی ژاپن حتی بیش از مقدار لازم برای مقاصد دفاعی است.

در زمینه نظامی شدن بازیگران سیاسی، دیدار نخست وزیران ژاپن از معبد یاسوکونی در یازدهم اوت هر سال بعنوان، روز یادبود، قابل ذکر می باشد. این آرامگاه سمبلی است ملی - مذهبی از «توسعه طلبی» سابق ژاپن در ممالک آسیایی و در آن ۲/۵ میلیون تن از کشته های جنگی همراه با جنایتکاران درجه اولی همچون ژنرال و نخست وزیر تو جو (ToJo) که در دادگاه جنگی بین المللی توکیو (۴۸-۱۹۴۶) بعنوان مسئول قطعی جنگ تجاوز کارانه به مرگ محکوم گردید، بخاک سپرده شده اند. در ۱۹۷۵ نخست وزیر «میکی» اولین بازدید پس از جنگ از این معبد را انجام داد ولی مدعی شد که این بازدید جنبه شخصی و نه رسمی داشته است. در ۱۹۷۸ نخست وزیر «فوکودا» بار دیگر بازدیدی خصوصی از این معبد انجام داد ولی در سال ۱۹۷۹ آقای «اوهیرا» از یاسوکونی دیداری نکرد. در ۱۹۸۰ نخست وزیر «سوزوکی» از این معبد دیداری خصوصی بعمل آورد و در ۱۹۸۱ همراه با تمامی اعضای کابینه خود به زیارت آن رفت. در ۱۹۸۲ دیدار دیگری توسط «سوزوکی» صورت گرفت و این بار اعلام نشد که قضیه جنبه خصوصی یارسی داشته است.

در سال ۱۹۸۳ آقای ناکاسونه بعنوان نخست وزیر و در حالیکه رسمی بودن اقدام خود را انکار می کرد، از معبد یاسوکونی بازدید نمود. به عنوان گامی به

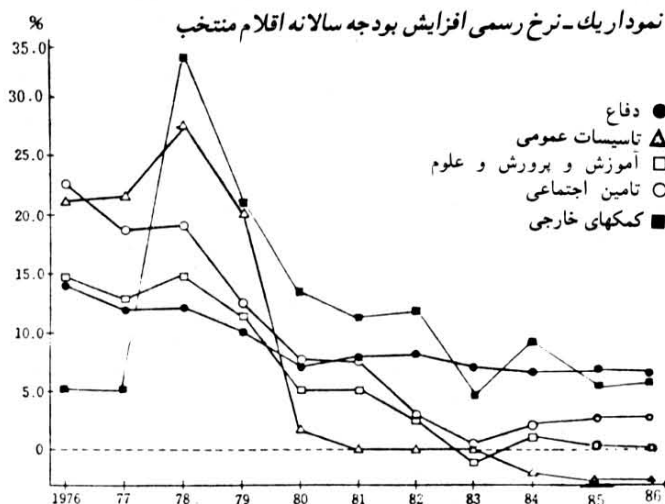
جدول شماره يك - بودجه دفاعی ژاپن

سال مالی	بودجه اصلی	درصد تولید ناخالص ملی	درصد هزینه های دولت	نرخ افزایش سالانه
۱۹۳۱		۳/۷	۳۱/۲	
۱۹۳۷		۱۴	۶۹/۱	
۱۹۴۱		۲۷/۹	۷۵/۶	
۱۹۴۳		۴۶/۸	۷۸/۵	
۱۹۵۵	۱۳۵ (۳۲۵)	۱/۷۸	۱۶/۶۴(۷)	
۱۹۵۸ (۱)	۱۴۹ (۳۵۶)	۱/۴۵	۱۴/۵۵	۳/۵
۱۹۶۲ (۲)	۲۰۹ (۴۹۴)	۱/۱۸	۱۰/۹۱	۱۵/۷
۱۹۶۷ (۳)	۳۸۱ (۸۴۱)	-/۹۳	۹/۶۷	۱۱/۸
۱۹۷۲ (۴)	۸۰۰ (۱۶۵۶)	-/۸۸	۹/۰۸	۱۹/۳
۱۹۷۷ (۵)	۱۶۹۱ (۲۰۸۳)	-/۸۸	۷/۸۵	۱۱/۸
۱۹۷۸	۱۹۰۱ (۲۴۰۳)	-/۹۰	۷/۴۰	۱۲/۴
۱۹۷۹	۲۰۹۵ (۲۴۶۸)	-/۹۰	۷/۱۶	۱۰/۲
۱۹۸۰	۲۲۳۰ (۲۲۳۰)	-/۹۰	۷/۲۶	۶/۵
۱۹۸۱	۲۴۰۰ (۲۳۶۹)	-/۹۱	۷/۴۹	۷/۶
۱۹۸۲	۲۵۸۶ (۲۵۰۶)	-/۹۳	۷/۹۳	۷/۸
۱۹۸۳ (۶)	۲۷۵۴ (۲۷۲۹)	-/۹۸	۸/۴۴	۶/۵
۱۹۸۴	۲۹۳۵ (۲۹۱۷)	-/۹۹۱	۹/۰۱	۶/۶
۱۹۸۵	۳۱۳۷	-/۹۹۷	۹/۶۳	۶/۹
۱۹۸۶	۳۳۴۴	-/۹۹۳	۶/۶	۶/۶

- ۱- از سال ۱۹۵۸، اولین برنامه افزایش قدرت دفاعی
- ۲- از سال ۱۹۶۲، دومین برنامه افزایش قدرت دفاعی
- ۳- از سال ۱۹۶۷، سومین برنامه افزایش قدرت دفاعی
- ۴- از سال ۱۹۷۲، چهارمین برنامه افزایش قدرت دفاعی
- ۵- از سال ۱۹۷۷، طرح برنامه دفاع ملی
- ۶- حکومت ناکاسونه از پایان سال ۱۹۸۲
- ۷- بدهی ملی و سوسید برای حکومت های محلی مستثنی شده از حساب کلی منبع: دفاع ژاپن

● ژاپن از لحاظ شمار پرسنل نظامی بیست و هشتمین کشور، از نظر تعداد هواپیماهای جنگنده بیست و سومین، و از جهت ظرفیت ناوگان دریائی هفتمین کشور جهان است.

● اگر موضوع افزایش سقف هزینه های دفاعی ژاپن تا حد ۲٪ تولید ناخالص ملی تحقق یابد، ظرفیت نظامی نیروهای پدافند ملی این کشور در مرتبه سوم جهان قرار خواهد گرفت.

جلو، بسال ۱۹۸۵ نخست وزیر ناکاسونه در روز یادبود برای اولین بار در دوره پس از جنگ دیداری رسمی از معبد بعمل آورد و این بار بوسیله تمامی اعضای کابینه مگر دوتن که در خارج بودند همراهی می شد. بازدید رسمی وی، شدیدترین اعتراضات از سوی چین، کره و سایر ممالک آسیایی را به دنبال آورد. آنان زبان به اعتراض گشوده و ادعا کردند که این دیدار نخست وزیر توجیه کننده تجاوز طلبی و سیاست استعماری سابق ژاپن در کشورهای همسایه می باشد. (۳) با این حال باید افزود که در مقایسه با خارج کشور، اعتراضات داخلی کمی صورت گرفت. اعتراضات خارجی بر حکومت بسیار موثر افتاد. این رشته از تغییرات جزئی در زمینه دیدار از «یاسوکونی» کاملاً نمایانگر نظامی شدن بی سروصدا، تدریجی ولی لاینقطع حوزه سیاسی می باشد.

مثال دیگری در مورد نظامی شدن بازیگران سیاسی را می توان در کارنامه سیاسی نخست وزیران ژاپن مشاهده کرد. این کارنامه نشان میدهد که آقای ناکاسونه در بین نخست وزیران پس از جنگ، تنها نخست وزیری است که در طی سالهای ۷۱-۱۹۷۰ بعنوان مدیر کل آژانس دفاعی ژاپن خدمت کرده است. همانطور که در مقدمه دیدیم، ۱۳ تن از ۲۵ نفر نخست وزیران ژاپن در دوره ۱۹۴۵-۱۸۸۵ از حوزه نظامی برخاسته بودند. این روند فرهنگ سیاسی پس از جنگ بطور ریشه ای دچار تغییر شد. بر مبنای بررسی های انجام شده، پس از جنگ دیگر نه فعالیت نظامی بلکه فعالیت های غیرنظامی مثل وزارت اقتصاد، تجارت و صنعت، یا امور خارجه اهمیت بیشتری داشته است. فعالیتهای حزبی همچون دبیر کلی حزب حاکم نیز دارای اهمیت است. پست مدیر کلی آژانس دفاعی به اعضای جوان تری در کابینه اختصاص داده شده است. سن متوسط این اشخاص سه سال کمتر از سایر اعضای کابینه است. وقتی آقای ناکاسونه در ۱۹۷۰ این پست را بدست آورد، ۵۱ ساله بود و نخست وزیر «ساتو» ۶۸ سال سن داشت. در مرحله بعد، وی به عنوان نخست وزیر ۶۷ سال داشت و مدیر کل امور دفاعی «کونیچی کاتو» ۴۶ ساله بود. با این ترتیب به این پست ارجحیت کمتری داده شده است.

اما این وضعیت با ظهور نخست وزیر ناکاسونه که مدیر کل سابق آژانس دفاعی ژاپن بوده، کمابیش دستخوش تحول شده است. دبیر کل فعلی حزب «شین کانه مارو» نیز در کابینه «فوکودا» در سالهای ۷۸-۱۹۷۷ در این پست بوده است. این امر ممکن است پدیده جدیدی در مورد نظامی شدن حوزه سیاسی باشد که در آن در دو پست کلیدی در کابینه و حزب بوسیله دو مدیر کل سابق آژانس دفاعی اشغال شده است. بعلاوه این امر را نیز نباید از نظر دور داشت که همانطور که در سوابق نمایان است دو تن از عالیترین افسران سابق ستاد نیروهای پدافند ملی کرسیهایی در مجلس سنا بدست آورده اند، یکی از نیروی هوایی پدافند ملی از سال ۱۹۶۲ و دیگری از نیروی زمینی پدافند ملی از سال ۱۹۷۷. در داخل حزب حاکم نیز گروههای فشار وابسته به امور دفاعی برجسته بوده اند: این گروه ها از دهه تن از اعضای مجلسین سنا و نمایندگان متشکل اند که تعدادی از آنها مدیر کل سابق امور دفاعی و تعداد دیگری معاون سابق وزارت دفاع بوده اند. دو افسر فوق الذکر نیز در این گروهها مشارکت دارند. بدین ترتیب نظامی شدن سیاست به آرامی و بتدریج در حال پیشرفت است. با اینحال باید خاطر نشان شد که همچنانکه از بررسی های انجام شده به دست می آید تمامی جناح های موجود در حزب حاکم از زمره «تندر وها» نیستند. برخی از آنان مخالف با نظامی شدن می باشند. رهبری آقای ناکاسونه بقدر کافی قوی نیست که بتواند همه جناح ها را به حمایت از موضع تند خود قانع سازد. در جمع بندی از نظامی شدن سیاست باید گفت که دولت ناکاسونه در ترویج سیاست نظامی گرایانه بطور آشکار عمل نموده است. اما نظامی شدن بازیگران سیاسی را نیز باید در چشم انداز فراخ تری از نظر زمانی مورد توجه قرار داد. نظامی شدن بنحوی تیره و تار و گام بگام و بدون آنکه به شایستگی مورد توجه قرار گیرد، به حوزه سیاسی تحمیل شده است.

۴- نظامی شدن اقتصاد

در پایان باید اندکی نیز درباره نظامی شدن اقتصاد بیان نمود. هنوز مجتمع نظامی - صنعتی در ژاپن چندان قوی نیست. جدول شماره ۲ نشان می دهد که در سال ۱۹۸۲ تولیدات دفاعی تنها ۰.۴۶٪ کل تولیدات کارخانه ای ملی ژاپن را تشکیل می داده است. اما در صدها غالباً گمراه کننده است. اگر چه تولیداتی که در صنعت ارتباطات راه دور به امور دفاعی مربوط می شوند فقط ۰.۷۳٪ کل تولیدات این صنعت را تشکیل میدهند ولی این ۰.۷۳٪، مبلغ هنگفتی برابر با ۲۰۱/۴ میلیارد ین (هر ۲۰۰ ین = یک دلار) از کار درآمده و در میان تمامی صنایع دفاعی رتبه دوم را بخود اختصاص می دهد. بجز صنایع تسلیحات و مهمات که بدون وجود فروش نظامی وجود نخواهند داشت، صنایع

هوابیماسازی، ارتباطات راه دور و کشتی سازی بزرگترین صنایع دفاعی می باشند.

بررسی قراردادهای مربوط به تدارک تسلیحات توسط شرکتهای بزرگ نشان می دهد که شرکت صنایع الکتریکی نیبون (NEC) که پیشرو صنایع الکتریکی است، در سلسله مراتب تحصیل قراردادهای دفاعی از رتبه هفتم در سال ۱۹۷۸ به رتبه دوم در سال ۱۹۸۳ صعود نموده است.

این مورد می تواند بعنوان نماینده پیچیدگی سلاحهای مانده موشک ها و جنگنده های جت از نظر الکترونیکی، در نظر گرفته شود. این نتیجه گیری با یافته های دیگر بررسی ها بخوبی مطابقت دارد. صنایعی که مستلزم فنون عالی بیشتری هستند ازین پس در زمینه دفاعی دخیل خواهند بود. با توجه به نیاز شرکت های ژاپنی به مشارکت در طرح ابتکار دفاع استراتژیک آمریکا (SDI) ممکن است نوع جدیدی از مجتمع نظامی - الکترونیکی - صنعتی ایجاد شود. صدور اسلحه اصولاً ممنوع شده است و تنها استثناء عبارتست از صدور تکنولوژی الکترونیکی پیشرفته به آمریکا که در سال ۱۹۸۳ به این بهانه که آمریکا متحد ژاپن است، ممنوعیت آن برداشته شد.

۵- نظامی شدن تشکیلات نظامی

نظامی شدن حوزه نظامی دارای دو جنبه برجسته می باشد: (۱) قدرت فزاینده نیروهای پدافند ملی بخودی خود و (۲) بستگی نیروهای پدافند ملی به استراتژی هسته ای آمریکا یا مدخلیت در آن.

جدول شماره ۳ نشان میدهد که ژاپن از لحاظ مخارج نظامی در سال ۱۹۸۴ در رتبه دهم ایستاده است. اگر ایران و عراق هم در این سلسله مراتب منظور نگردند، ژاپن مقام هشتم را حائز می باشد. اما این جدول چیزی بیش از هزینه نظامی برای هر نفر از پرسنل نظامی، که نمایانگر میزان سلاح های پیچیده ای است که هر کشور دارا می باشد، به دست نمی دهد. از این لحاظ نیز ژاپن بار دیگر در مقام هشتم می ایستد که این خود نمایانگر سطح تجهیزات پیچیده یا شدیداً فنی نیروهای پدافند این کشور است.

جدول شماره ۴ نشان دهنده اهمیت نسبی سه رسته نیروهای نظامی در میان برخی از ممالک انتخاب شده می باشد. ژاپن از لحاظ شمار پرسنل نظامی بیست و هشتمین کشور، از نظر تعداد هوابیماهای جنگنده بیست و سومین، و از جهت ظرفیت ناوگان دریائی هفتمین کشور جهان است. بیشترین جنبه اهمیت مربوط به بخش دریایی نیروهای پدافند ملی است که در سال ۱۹۸۴ دارای استعداد هوایی برابر با ۸۴ هوابیما جنگنده و ۶۴ هلی کوپتر بوده است. نیروی هوایی پدافند ملی در رتبه بعد قرار دارد. قدرت تحرك دروی این نیروها دارای اهمیت بسیار است.

معهذا استعداد نظامی به سهولت و مستقل از ملاحظات نظامی در برابر ممالک همسایه قابل ارزیابی نیست. ژاپن در مقایسه با سه طبقه از کشورها یعنی ابرقدرتها، همسایگان آسیائی خود، و ممالک اروپای غربی، گرچه در پشت سر دو ابرقدرت قرار دارد ولی هنوز یکی از قویترین قدرتهای نظامی آسیاست. همچنین این کشور بعد از بریتانیا، فرانسه و آلمان غربی قرار دارد ولی با این کشورها که از لحاظ فعالیتهای اقتصادی و قلمرو ملی مشابه ژاپن هستند، فاصله اندکی دارد. بعلاوه باید متذکر شد که بریتانیا و آلمان غربی هرچند صاحب قدرت متعارف قابل ملاحظه ای هستند لکن به استراتژی هسته ای آمریکا وابسته اند و از این لحاظ نیز ژاپن به این کشورها بسیار شبیه است. بنابراین توان نظامی

جدول شماره ۳- هزینه های نظامی برخی از ممالک برگزیده

هزینه نظامی هر پرسنل نظامی در سال ۱۹۸۵ بر حسب هزار دلار	هزینه نظامی سال ۱۹۸۴ بر حسب بلیون دلار
۱- عربستان سعودی ۲۸۴/۸	۱- اتحاد شوروی ۲۵۸/۲
۲- ایالات متحده آمریکا ۱۲۰/۰	۲- چین ۲۲/۷
۳- اتحاد شوروی ؟	۳- عربستان سعودی ۲۱/۴
۴- سوئیس ۹۷/۹	۴- ایران ۲۰/۲
۵- کانادا ۸۰/۰	۵- آلمان غربی ۱۶/۸
۶- استرالیا ۶۸/۴	۶- فرانسه ۱۶/۴
۷- بریتانیا ۶۵/۴	۷- عراق ۱۳/۸
۸- ژاپن ۵۱/۳	۸- آلمان شرقی ۱۲/۰
۹- ایران ۴۵/۵	۹- ایتالیا ۷/۹
۱۰- آلمان شرقی ۴۴/۳	۱۰- آلمان شرقی ۷/۷
۱۱- نروژ ۴۳/۲	۱۱- آلمان شرقی ۶/۹
۱۲- سوئد ۴۲/۴	۱۲- آلمان شرقی ۶/۷
۱۳- هلند ۳۶/۰	۱۳- کانادا ۵/۹
۱۴- فرانسه ۳۴/۳	۱۴- لهستان ۵/۹
۱۵- آلمان غربی ۳۲/۹	
۸- ژاپن ۵۱/۳	۱۰- ژاپن ۱۲/۰

منبع: نشریه توازن نظامی ۸۶- ۱۹۸۵. قدرت دفاعی ژاپن

ژاپن تقریباً مشابه یا برابر با ممالک اروپای غربی منجمله فرانسه است. اگر تصمیم به افزایش سقف هزینه های دفاعی تا حد ۲٪ تولید ناخالص ملی باشد، ظرفیت نظامی نیروهای پدافند ملی ژاپن در مرتبه سوم جهان قرار خواهد گرفت. از سوی دیگر، توانایی جنگی نیروهای پدافند ملی ژاپن در خلال دهه ۸۰ با شتاب بسیاری افزایش یافته است. در حالیکه در سال ۱۹۷۶ فقط ۱۶/۴٪ کل هزینه های دفاعی مربوط به تحصیل تجهیزات و ۱۱/۸٪ برای آموزش بوده، در سال ۱۹۸۵، ۲۶/۲٪ کل هزینه ها به تجهیزات و ۱۲/۸٪ به آموزش اختصاص داده است. جمع این دو قلم در سال ۱۹۷۶ برابر با ۲۸/۲٪ و در سال ۱۹۸۵ بالغ بر ۳۹/۰٪ می باشد که معرف ترقی برجسته ای در توانایی رزمی این نیروهاست. به دست آوردن تجهیزات بیشتر، متضمن خریداری سلاحهای پیشرفته توسط ژاپن است. بررسیهای صورت گرفته نشان میدهد که چگونه استفاده از موشک بنحو فزاینده ای مورد توجه هر سه رسته زمینی، دریائی و هوایی نیروهای پدافند ملی قرار گرفته است. این امر طبیعتاً به بخش دوم جدول شماره ۳ که در بالا ذکر شد، مربوط می گردد. براساس اطلاعات موجود، هوابیماهای جنگنده رهگیر دارای دوره حیات نسبتاً کوتاهی برابر با ۱۰ سال می باشد و این خود نماینده پیچیدگی جنگ افزارها است.

ارقام مزبور القاء کننده پیشرفت بی حد و حصر سلاحها و افزایش نامحدود هزینه دفاعی ژاپن است. اما این پیش بینی تنها برخی گرایشات معین را نمایان می سازد. در واقع، در جامعه ای که حداقل یکبار نظامی زدایی شده است، حد و مرز و سقف هایی برای نظامی شدن وجود دارد. برای مثال، اگرچه سلاحهای «تدافعی» قویتر شده و جنبه تهاجمی بیشتری یافته است، ولی قانون اساسی صلح، نیروهای پدافند ملی را از داشتن برخی سلاحهای آفندی مثل موشکهای بالستیک قاره بیما (ICBM)، موشکهای بالستیک میان برد (IRBM)، موشکهای بالستیک زیر دریائی (SLBM)، ناوهای هوابیما بر، بمب افکن ها و

جدول شماره ۲ - اهمیت تولیدات دفاعی در صنایع منتخب به عنوان درصد کل تولیدات آن صنایع

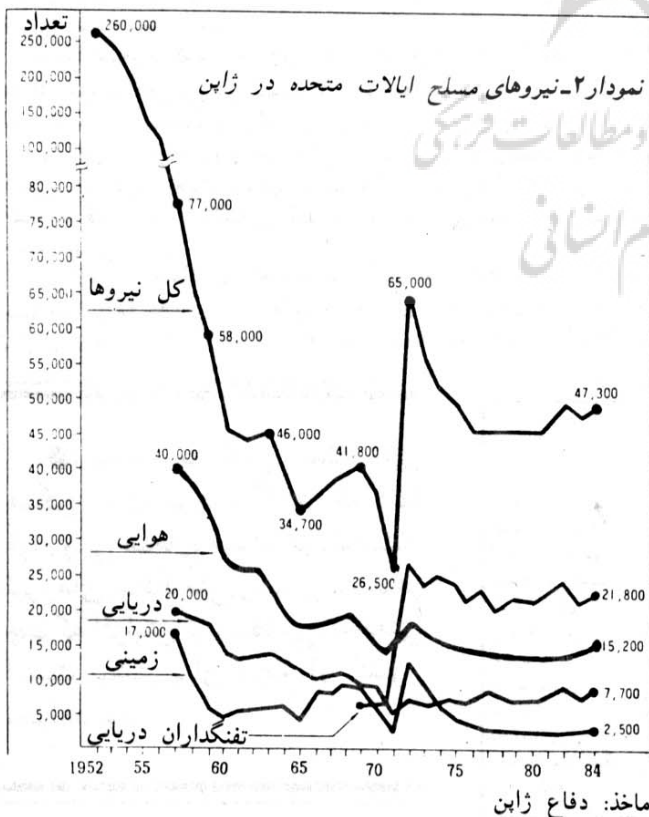
۱۹۸۲	۱۹۸۱	۱۹۷۹	۱۹۷۵	۱۹۷۰	
تولیدات دفاعی* کل تولیدات	تولیدات دفاعی* کل تولیدات	تولیدات دفاعی* کل تولیدات	تولیدات دفاعی* کل تولیدات	تولیدات دفاعی* کل تولیدات	تولیدات دفاعی* کل تولیدات
درصد تولیدات دفاعی به کل تولید	درصد تولیدات دفاعی به کل تولید	درصد تولیدات دفاعی به کل تولید	درصد تولیدات دفاعی به کل تولید	درصد تولیدات دفاعی به کل تولید	درصد تولیدات دفاعی به کل تولید
۷۶/۵۴	۷۷/۷۶	۸۵	۸۶/۹	۶۷/۲	هوابیماسازی
۰/۷۳	۰/۴۲	۰/۶	۰/۸	۰/۵	ارتباطات راه دور
۹۹/۶۷	۹۹/۷۶	۹۹/۷	۹۹/۳	۹۹/۹	تسلیحات و مهمات
۴/۹۸	۴/۸۵	۸/۳	۱/۹	۱/۸	کشتی سازی
۰/۵۷	۰/۴۶	۰/۵	۰/۴	۰/۶	کشتی سازی
۰/۱۳	۰/۱۶	۰/۲	۰/۳	۰/۳	تولیدات نفتی
۰/۰۹	۰/۰۸	۰/۱	۰/۱	۰/۲	تدارکات
۰/۰۷	۰/۰۷	۰/۱	۰/۱	۰/۱	ماشین سازی
۰/۱۴	۰/۱۵	۰/۱	۰/۱	۰/۱	نساجی
۰/۰۵	۰/۱۲	۰/۲	۰/۷	۰/۷	داروسازی
۰/۴۶	۰/۳۵	۰/۴	۰/۵	۰/۴	صنعت ذغال سنگ
۴۳۷/۸	۳۳۵	۳۳۵	۳۳۵	۳۳۵	سایر صنایع
۲۷۷۳۹	۲۰۱/۴	۲۰۱/۴	۲۰۱/۴	۲۰۱/۴	
۱۶۶/۴	۱۶۵/۹	۱۶۵/۹	۱۶۵/۹	۱۶۵/۹	
۲۵۶۵/۶	۱۲۷/۶	۱۲۷/۶	۱۲۷/۶	۱۲۷/۶	
۱۴۶۹۸	۸۳/۱	۸۳/۱	۸۳/۱	۸۳/۱	
۲۵۲۰۰	۳۱/۹	۳۱/۹	۳۱/۹	۳۱/۹	
۲۵۲۳۷	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	
۱۱۴۶۲	۸	۸	۸	۸	
۳۴۴۴	۴/۸	۴/۸	۴/۸	۴/۸	
۲۸۳/۳	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۰/۱	
۲۳۰۷۷۴	۱۰۵۱/۶	۱۰۵۱/۶	۱۰۵۱/۶	۱۰۵۱/۶	

● اعتماد به نفس ملت ژاپن ممکن است موجب گردد که آنها آرام و بی هیجان، مسئله تقویت بیشتر نیروهای پدافند ملی را پذیرا شوند هر چند که افزایش توان نظامی، به معنی امنیت بیشتر برای مردم آن کشور نخواهد بود.

نیروی زمینی، سال ۱۹۸۵ به هزار نفر	نیروی هوایی سال ۱۹۸۵ تعداد رسته های رزمی	نیروی دریایی برحسب هزارتن	سال ۱۹۸۴ تعداد سفاین
۲۹۷۳	۱- اتحاد شوروی ۹۰۹۵*	۱- اتحاد شوروی ۶۸۶۵ (۲۹۹۰)	
۱۹۹۵	۲- چین ۶۱۰۰*	۲- آمریکا ۵۷۵۹ (۸۶۰)	
۱۱۰۰	۳- آمریکا ۵۶۵۵*	۳- بریتانیا ۹۷۸ (۲۷۰)	
۱۰۰۰	۴- هند ۸۸۲*	۴- چین ۹۱۴ (۱۷۴۰)	
۷۸۱	۵- کره شمالی ۸۰۰	۵- فرانسه ۴۶۲ (۳۶۰)	
۷۵۰	۶- لهستان ۷۱۹*	۶- آلمان غربی ۲۶۱ (۲۷۰)	
۵۲۰	۷- آلمان غربی ۷۰۸*	۷- ژاپن ۲۳۷ (۱۷۰)	
۵۲۰	۸- اسرائیل ۶۸۲	۸- ترکیه ۲۰۹ (۲۴۰)	
۴۷۵	۹- بریتانیا ۶۳۱*	۹- تایوان ۲۰۶ (۵۹۰)	
۴۵۰	۱۰- فرانسه ۶۰۲*	۱۰- هند ۲۰۱ (۱۱۰)	
۳۳۶	۱۱- تایوان ۵۶۷	۱۱- اروگوئه ۱۸۶ (۲۰)	
۳۲۰	۱۲- لیبی ۵۳۵	۱۲- ایران ۱۸۵ (۷۰)	
۳۰۰	۱۳- سوئد ۵۲۴	۱۳- پرو ۱۷۹ (۵۰)	
۲۹۰	۱۴- سوریه ۵۰۰	۱۴- ایتالیا ۱۷۸ (۱۹۰)	
۲۷۰	۱۵- عراق ۵۰۰	۱۵- اسپانیا ۱۶۶ (۲۲۰)	
۱۵۵	۲۳- ژاپن ۳۵۴*	۲۷- ژاپن ۲۳۷ (۱۷۰)	

تذکره: * رقم مزبور شامل نیروهای رزمی دریایی و تفنگداران دریایی نیز می باشد منبع: نشریه موازنه نظامی، ۸۶-۱۹۸۵. دفاع ژاپن

● گرچه سلاحهای «تدافعی» قویتر شده و جنبه تهاجمی بیشتری یافته است، ولی قانون اساسی صلح ژاپن، نیروهای پدافند ملی را از داشتن برخی سلاحهای آفندی نظیر موشکهای بالستیک قاره پیما، میان برد، زیر دریایی و همچنین ناوهای هواپیمابر، بمب افکن و کشتیهای جنگی و نیز کاربرد نیرو در ماوراء بحار باز می دارد.

کشتیهای جنگی، و همچنین کاربرد نیرو در ماوراء بحار باز میدارد. نیروهای پدافند ملی ژاپن بعنوان يك نیروی مستقل، ماهیتاً تدافعی است. در مورد مسئله وابستگی به آمریکا، نیروهای پدافند ملی ژاپن در طی سالها وارد استراتژی هسته ای آمریکا شده اند. بررسی ها نشان میدهد که تمرین ها و آموزش های مشترک ژاپن و آمریکا در سالهای اخیر از زمان اتخاذ «خط مشی هایی برای همکاری دفاعی ژاپن-آمریکا» در سال ۱۹۷۸، از لحاظ میزان و اندازه افزایش یافته است. تمرین های پست فرماندهی برای نیروی زمینی پدافند ملی در سال ۱۹۸۱، برای نیروی دریایی پدافند ملی در سال ۱۹۸۴، و برای نیروی هوایی پدافند ملی در سال ۱۹۸۳ آغاز گردید که نشان دهنده همکاری نزدیک تر دو کشور در صورت بروز يك جنگ واقعی می باشد.

در مورد این تمرین های مشترک از دو جهت نگرانی وجود دارد. نخست آنکه ممکن است این تمرین ها به اقدامات رزمی مشترک در آنسوی نواحی نزدیک ژاپن بیانجامد که به معنی «دفاع دسته جمعی» خواهد بود و بوسیله قانون اساسی ممنوع شده است. قانون اساسی ژاپن نیروهای پدافند ملی را بعنوان نیروهایی صرفاً برای دفاع از کشور تلقی می کند. این نیروها نباید حتی برای دفاع از آمریکا در ماوراء بحار مستقر شوند. معاهده امنیتی ژاپن-آمریکا فقط حمله مسلحانه ای را که در قلمرو ژاپن بر علیه هریک از نیروهای طرفین صورت بگیرد بعنوان خطر مشترک می شناسد. دوم آنکه مانورهای مشترک جزء لاینفک استراتژی هسته ای آمریکا بر علیه اتحاد شوروی می باشد. ورود بیشتر ژاپن در این مانورها امنیت بیشتری را فراهم نمی آورد بلکه واکنشهای نظامی زیادتری را سبب می شود.

آمریکا از ژاپن خواسته است که در بدو گرفتن بار دفاع و نیز با احتمال زیاد در استراتژی هسته ای آن کشور سهیم شود. درخواست آمریکا در سال ۱۹۸۱ برای ۱۲۵ فروند ضد زیر دریایی مدل P-3C و ۳۵۰ فروند هواپیمای جنگنده رهگیر، باید مورد توجه خاص قرار گیرد. این امر قابلیت نظامی ژاپن را به چندین برابر اندازه فعلی آن افزایش خواهد داد. تعداد بیشتر ضد زیر دریایی P-3C برای مراقبت از زیر دریایی های تهاجمی شوروی در دریای ژاپن و اقیانوس آرام لازم است. در این رابطه، سه تنگه باریک سویا (Soya)، تسوگارو (Tsugaru) و تسوشیما (Tsushima) از لحاظ استراتژیکی دارای اهمیت بسیارند زیرا در این نقاط است که نیروی دریایی پدافند ملی ژاپن باید جلوی فعالیتهای دریایی شوروی را در صورت برخورد بین آمریکا و شوروی بگیرد. بطور خلاصه P-3C ها تنها برای دفاع از به اصطلاح يك هزار مایل خطوط آبی بازرگانی (آنچنانکه دولت ها ادعا کرده اند) مستقر نمی شوند. تعداد بیشتری از جنگنده های رهگیر نیز برای رهگیری هواپیماهای شوروی - مثلاً هواپیماهای «بک فایر» که از راه ژاپن به اقیانوس آرام نفوذ می کنند - مورد نیاز است. به گفته ناکاسونه، ژاپن برای مسدود ساختن سه تنگه مزبور باید يك «ناو هواپیمابر غرق نشدنی» باشد.

بنظر می رسد که خط مشی ژاپن اخیراً بتدریج از حالت وابستگی انفعالی، به مشارکت فعال تغییر می یابد. نوع پایگاههای آمریکا در ژاپن نیز نشان می دهد که ژاپن عمیقاً درگیر استراتژی هسته ای آمریکا گشته است. از همه برجسته تر پناهگاههای نظامی در اوکیناوا (OKINAWA) و آئوموری (AOMORI) میساوا (MISAWA) مراکز بزرگ هدایت مخابراتی در اوکیناوا (کادانا) (KADENA)، توکیو (یوکوتا) (TOKYO (YOKOTA)، ارتباطات راه دور در هوکایدو (HOKKAIDO) اوکیناوا و ایوجیما (IWOJIMA) (در شمال اقیانوس آرام)، ایستگاههای مربوط به سیستم ناوبری امگا (OMEGA) در جزیره تسوشیما (TSUSHIMA) (بین ژاپن و کره)، و برجهای انتقال فرکانس های ضعیف در نزدیکی ناگویا (یوسامی) (YOSAMI) (NAGOYA) می باشد. جدول ۵ نشان می دهد که ژاپن بنحو فزاینده ای مایل است از طریق کمک مالی به نیروهای نظامی آمریکائی مستقر در ژاپن، در کشیدن بار دفاعی با آمریکا شریک شود. ۸۰/۷ میلیارد ین کمک مالی در سال ۱۹۸۵ را ابراحتی می توان با ۶/۲ میلیارد ین در سال ۱۹۷۸ و ۳۷/۴ میلیارد ین در سال ۱۹۸۰ مقایسه کرد. نمودار ۲ مربوط به نیروهای آمریکائی موجود در ژاپن می باشد. این نمودار مشخص می سازد که استراتژی آمریکا بیشتر به تحرك و ظرفیت نیروی دریایی، تفنگداران دریایی و نیروهای هوایی تمایل دارد تا به اسکان نیروهای زمینی.

در جمع بندی از نظامی شدن حوزه نظامی باید گفت که ژاپن بعنوان يك قدرت مستقل، از لحاظ استعداد نظامی بفاصله کمی در مکان بعد از بریتانیا، فرانسه و آلمان غربی قرار دارد، اگرچه مانند آنان از سلاحهای آفندی زیادی برخوردار نیست. نیروهای ژاپن از لحاظ تجهیزات دفاعی متعارف تا بالاترین سطح خود رشد کرده اند اما هنوز به تنهایی فاقد توان آفندی می باشند. ژاپن راساً نمی تواند خط مشی نظامی تهاجمی داشته باشد. این کشور از لحاظ جنگ افزارهای آفندی به آمریکا وابسته بوده و شدیداً به استراتژی هسته ای آمریکا

پیوند خورده است. این پیوند در ابتدا به شکل وابستگی انفعالی و سپس از راه شرکت فعال در آن استراتژی بوده است. به هر حال، توان نیروهای پدافند ملی به معنی امنیت بیشتر برای مردم ژاپن نیست.

۶- ملاحظات استنتاجی

از تحلیل شاخص های نظامی شدن در ژاپن معاصر چنین برمی آید که روند نظامی شدن به صورت بی سر و صدا، تدریجی، لاینقطع و پیوسته، حتی در سیاست و اقتصاد که تاکنون بطور تمام و کمال نظامی نشده است، ادامه دارد.

نظامی، سیاست و اقتصاد حتی در چهارچوب محدودیت های جامعه ای غیرنظامی امکان پذیر است.

در قبال این خطر، دو راه چاره به چشم می خورد. یکی بیدار ساختن مردم ژاپن از رویای رضامندی شخصی، از طریق آگاه ساختن آنها نسبت به خطر فزاینده نظامی شدن بی سرو صدا، دیگر پیوند زدن صلح فردی و صلح جمعی از خلال صلح جهانی یعنی هرچه دمکراتیک تر کردن کشور ژاپن و گشودن آن به روی سایر ملت ها.

● هزینه هائی که ژاپن برای اقامت نیروهای

آمریکائی در این کشور می پردازد، از ۶/۲ میلیارد ین در سال ۱۹۷۸ به بیش از ۸۰ میلیارد ین در سال ۱۹۸۵ رسیده است.

● خط مشی ژاپن در زمینه همکاری با ایالات متحده تدریجا از حالت وابستگی انفعالی به مشارکت فعال تغییر می یابد و نوع پایگاههای آمریکا در ژاپن نشان دهنده آن است توکیو عمیقا درگیر استراتژی هسته ای آمریکا گشته است.

زیرنویس ها

(۳) ژاپن در جنگ جهانی دوم منافع ملی حیاتی خود را با سرنوشت جنوب شرقی آسیا در ارتباط می دید. این کشور طرحی داشت که آنرا «قلمرو پیشرفت مشترک آسیای شرقی بزرگ»

The greater East Asia Co-prosperity Sphere

نام نهاده بود. نظم نوین ژاپن شامل کنترل تامه بر هند شرقی هلند یا اندونزی فعلی (که آنرا به مثابه «با ارزش ترین مروارید» در میان غنایم استعماری آینده قلمداد می کرد)، چین، هندوچین، تایلند، برمه، مالایا، فیلیپین و جزایر معینی در اقیانوس آرام می شد. ژاپن چنین احساس می کرد که کنترل این مناطق برای رسیدن به خودکفایی اقتصادی بخصوص در زمینه مواد خام، ضروری و حیاتی است. ژاپنی ها برنامه ای ریخته بودند که در نهایت از منجوری در شمال تا هند شرقی هلند در جنوب يك امپراطوری خود کفا بوجود آورند. برای توضیح بیشتر بنگریه به.

- Langer, William L. and S. Everett Gleason The undeclared War 1940-1941 New York: 1953, p.29,52

- Ike, Nobutaka Japan's Decision for War, Records of the 1941 Policy Conferences Stanford, California: 1967, p.78, 162

- Jones, F.C. Japan's new Order in East Asia: ITS Rise and Fall, 1937-45 London: 1954, p. 224

(۴) رجوع کنید به سخنرانی دکتر عباس میلانی برامون ابتکار دفاع استراتژیک یا جنگ ستارگان در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

مراجع

- Yoshikazu Sakamoto ed.(, japan in Peace Research Perspective, Bulletin of Peace Proposals, Vol. 13, no.1, 1982

- Tsuneo Akaha, «Japan's three Nonnuclear Principles: A coming Demise?» Peace and Change, Vol. 11, no.1, 1985.

- Radha, Shinha, Japan's Options for the 1980s, London: Groom Helm, 1982.

- Asbjorn Eide and Marek Thee eds.(, Problems of contemporary Militarism, London: Groom, Helm, 1980.

در جامعه، مسئله نظامی زدائی به سختی پایدار مانده و غالبا بنحوی موثر در مقابل جریانات فوق عمل می کند. صلح در پناه نظامی زدایی به صلح فردی یا اجتماعی مبدل شده است که بهره مند از اقتصاد پویای ژاپن در زمان صلح بوده و کمتر متوجه صلح در خارج از این محدوده میباشد. این توجه افراطی به صلح فردی، تاثیر چندانی نسبت به جریانات سیاسی و مسائل مربوط به صلح و دفاع ندارد. اعتماد به نفس ملت ژاپن ممکن است موجب گردد که آرام و بی هیجان، مسئله تقویت بیشتر نیروهای پدافند ملی را پذیرا شوند.

نظامی شدن مجدد ژاپن ثابت می کند که پیشرفت روند نظامی شدن حوزه

جدول شماره ۵ - هزینه های ژاپن برای اقامت نیروهای آمریکائی در ژاپن

سال	هزینه (میلیارد ین)
۱۹۷۸	۶/۱۹
۱۹۷۹	۲۷/۹۹
۱۹۸۰	۳۷/۴۳
۱۹۸۱	۴۳/۵۲
۱۹۸۲	۵۱/۵۷
۱۹۸۳	۶۰/۸
۱۹۸۴	۶۹/۳
۱۹۸۵	۸۰/۷

این هزینه ها شامل موارد زیر است:
تجدید طرح آسایشگاههای کهنه،
ایجاد بخشهای مسکونی جدید،
نوسازی تسهیلات ذخیره نفت،
کاهش سروصدا، تقیل
هزینه رفاهی مستخدمین ژاپنی و پرداخت
بخش مازاد حقوق آنان

منبع: روزنامه «سکایی» دسامبر ۱۹۸۳

جنگ شیمیائی...

بقیه از صفحه ۱۱

تعیین کنندگان خط مشی و مشاوران آن است که از چنین مسائلی به علت ماهیت مخاطره آمیزش از لحاظ سیاسی اجتناب کنند.

از این گذشته، يك گروه فشار کوچک اما کارآمد پیداشده است که هدفش جلوگیری از ورود ایالات متحده به دنیای جدید جنگ شیمیایی و بیولوژیکی است بدون آنکه به میزان جدی بودن قضیه توجه نماید، و به همین جهت چشم خود را بر اوضاع در اتحاد شوروی می بندد و از اقرار به سستی بازی کنترل تسلیحات، و درک اندازه جدی بودن تروریسم در صورت مقتضی شدن اوضاع و احوال سیاسی برای اینگونه فعالیت ها، امتناع می ورزد. نتیجه این وضع، روحیه ای است که با پشتیبانی بخش های فوق العاده ذینفوذی از رسانه های گروهی، ظاهرا مصمم به خلع سلاح کردن يك جانبه غرب و اعتماد به پیروی شوروی از همین مسیر می باشد.

بدبختانه، اولیاء امور دولت نتوانسته اند در مقابله با این فشارهای سیاسی موفق شوند، و موازنه نظامی پیوسته به سود شوروی تغییر کرده است. این موضوع در عرصه جنگ شیمیایی و بیولوژیکی، که علاقه چندانی نسبت به آن وجود ندارد، محسوس تر بوده است. هرکسی که منادی تلاش بیشتر ولو به

منظور درک این مساله باشد، چه رسد به واکنش در برابر آن، با مخالفت شدید و متحدانی اندک روبه رومی شود. فعلا، در محافل نظامی یا امنیت ملی پایگاهی برای این منادی گری وجود ندارد. عکس العمل کلی، تاحدزیادی، اینست که مساله را صرفا مشکل تراز آنکه قابل حل باشد، «تلقی» کنند. اولویت آشکار در این «سیستم» اذعان به وجود مساله و اقدامات تاخیری بی دردسر، و در نتیجه، موکول نمودن مشکل به بررسی های بعدی است.

ایا اولیاء سیاسی غرب خواهند توانست در برابر این چالش برپا خیزند؟ ضمن اینکه همیشه چنین امیدي وجود دارد، هنوز نشانه ای دال بر تغییر جهت واقعی وزش باد نمایان نیست. کوششهایی چند که در سال گذشته صورت گرفت، بازتاب آگاهی، نگرانی، و میل به اقدام در سطح عملی است، خاصه در حوزه جنگ شیمیایی و بیولوژیکی. در حیطه جنگ مدرن بیوشیمیایی، اکنون وزارت دفاع دریافته است که کنترل تسلیحات نمی تواند از عهدہ این مشکل برآید. لیکن، مشکلات فهم امکانات بالقوه تکنولوژی جدید یا تنظیم يك جریان عملی درازمدت برای دفاع، هنوز آنقدر مهم تلقی نمی شود که توجه، بودجه، و اولویت لازم را به خود جلب کند. دفاع در برابر خرابکاری، در پایین ترین ردیف فهرست اولویت های نظامی جادارد، و چه بسا موضوعی که بیش از همه مورد غفلت واقع شده، در درازمدت، مهم ترین و دردسر آفرین ترین مشکل باشد. این مساله همانا کاربرد پنهانی مواد بیوشیمیایی در جنگ سیاسی، اطلاعاتی، و اقتصادی است.